

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Petra Mikeše a soudců Milana Podhrázkého a Jitky Zavřelové v právní věci žalobce: **P. R.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 4. 2021, čj. 10.01-0000169/21-002, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2021, čj. 10 A 60/2021 - 49,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále „stěžovatel“) žádostí ze dne 23. 3. 2021 požádal žalovanou o určení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby podle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění od 1. 7. 2018. Žalovaný o této žádosti rozhodl v záhlaví označeným rozhodnutím tak, že se stěžovateli advokát k poskytnutí bezplatné právní služby neurčuje. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel žalobu k Městskému soudu v Praze a současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Městský soud v záhlaví uvedeným usnesením přiznal stěžovateli výrokem I. osvobození od soudních poplatků v rozsahu 50 % a ve zbytku jeho žádost zamítl. Výrokem II. pak zamítl stěžovatelovu žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[3] Městský soud předně uvedl, že není vázán rozhodnutími z jiných řízení, kterými soudy vyhověli žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a v některých případech i žádosti o ustanovení zástupce. Žádné ze stěžovatelem předložených rozhodnutí se podrobně nezabývalo zdravotním stavem stěžovatele a schopností obstarat si prostředky k zaplacení soudního poplatku prací, ani jeho majetkovými poměry. Účastník řízení, který žádá o osvobození

od soudních poplatků, nese povinnost tvrzení a povinnost důkazní ve vztahu ke skutečnostem zakládajícím osvobození od soudních poplatků. Při hodnocení majetkových poměrů je pak soud povinen přihlídnout nejen k výši příjmů žadatele a množství jeho disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit.

[4] Stěžovatel dokládá své zdravotní potíže řadou lékařských zpráv, které však jednotlivě neposkytují celkový obraz o jeho zdravotním stavu ani o praktických dopadech některých zdravotních potíží (zejména cévních mozkových příhod) do jeho života. Tento obraz si je možné utvořit nejlépe z posudku o invaliditě a posudku o zdravotním stavu. Stěžovatelova pohyblivost je těžce omezena (zejména kvůli paréze pravé dolní končetiny). Zdravotní problémy stěžovatele však vedly k poklesu jeho pracovní schopnosti pouze o 35 % (dolní hranice invalidity I. stupně). Takové omezení stěžovateli citelně ztěžuje jeho pracovní uplatnění, ale ani jej zdaleka nevyklučuje. Opačný závěr by stěžovatele nepřipadně stavěl naroveň osobám s invaliditou III. stupně, jejichž zdravotní potíže jsou závažnější. Stěžovatel by si mohl podle městského soudu omezeně přivydělávat prací. Městský soud vyzval stěžovatele ke sdělení, jaké kroky podniká pro nalezení zaměstnání. Ten odpověděl, že 10 let není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a nevyvíjí žádnou snahu o nalezení pracovního uplatnění. To podle městského soudu vyvolává dojem, že překážku opatření si dalších příjmů tvoří nejen stěžovatelovy zdravotní potíže, ale také jeho nechut' pracovat.

[5] Po uhrazení výdajů na bydlení a související služby zůstává stěžovateli 5 474 Kč. Městský soud pro posouzení toho, nakolik by bylo pro stěžovatele zaplacení soudního poplatku citelné, stěžovatele vyzval, aby přibližně sdělil pravidelné měsíční výdaje na stravu, ošacení, léky atd. Stěžovatel tento požadavek označil za nelegitimní, za přepjatý formalismus a libovůli. Zaslal však městskému soudu účtenky dokládající průběžné náklady za nákupy v posledních 14 dnech. Výdaje na stravu činily 1 041 Kč a na léky 47 Kč. Stěžovateli měsíční výdaje na stravu a léky tak činily necelé 2 500 Kč. Po zaplacení nutných výdajů tak stěžovateli zůstává měsíčně okolo 3 000 Kč. Městský soud proto uzavřel, že s ohledem na jeho současné osobní a majetkové poměry, jakož i na skutečnost, že je s to si prostředky k zaplacení soudního poplatku částečně opatřit prací, je ve stěžovatelových možnostech zaplatit jednorázově soudní poplatek v poloviční výši (1 500 Kč), aniž by tímto výdajem ohrozil svou vlastní výživu.

[6] Pokud jde o žádost o ustanovení zástupce, městský soud uvedl, že není nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv. Projednávaná věc je po skutkové i právní stránce jednoduchá. Jejím předmětem je zejména otázka, zda stěžovatel zneužívá institutu bezplatné právní pomoci. Stěžovatel podal žalobu, která obsahuje veškeré obecné i zvláštní náležitosti a která je na vysoké obsahové úrovni. Stěžovatel je s dotčenou problematikou zjevně podrobně seznámen, s argumentací žalovaného věcně polemizuje a svá tvrzení podepírá odkazy na soudní rozhodnutí. Nejedná se o první soudní spor tohoto typu, který vede. Zdravotní stav stěžovatele omezuje pouze co do možnosti osobně se zúčastnit případného jednání ve věci. To však neodůvodňuje ustanovení zástupce z řad advokátů. Přidaná hodnota tohoto zástupce totiž spočívá výlučně v právních znalostech a zkušenostech. Pokud jde o zajištění účasti na jednání, pak není v tuto chvíli jisté, zda jednání bude nařízeno. Ve skutkové a právně obdobné věci vedené městským soudem pod sp. zn. 5 A 47/2019 bylo rozhodnuto bez nařízení jednání. Jednání se navíc může za stěžovatele zúčastnit obecný zmocněnec. Z majetkových poměrů stěžovatele současně nevyplývá, že by si nemohl dovolit jednorázově vynaložit částku v řádu stokorun za cestu svého zástupce z Prostějova do Prahy a zpět. Pokud by však soud nakonec nařídil jednání a stěžovatelovy budoucí poměry by mu neumožňovaly uhradit potřebné náklady svého zástupce nebo pokud by mu nebyla známa žádná osoba, která by byla ochotná se této úlohy zhostit, mohl by stěžovatel opětovně požádat o ustanovení zástupce pro zbytek řízení.

pokračování

II. Obsah kasační stížnosti

[7] Stěžovatel napadl usnesení městského soudu kasační stížností, podle jejího obsahu z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[8] Namítá, že městský soud tím, že zjišťoval skutkový stav věci, překročil meze stanovené ve „vz. 058 o.s.ř. (soudem garantovaný a sjednocený formulář pro zjišťování majetkových poměrů pro řešení osvobození od soudních poplatků)“. Vyžádal si totiž další materiály, které nemohl stěžovatel do takové podrobnosti mít, a to za období, které neodpovídalo období vymezenému v tomto formuláři. Ten hovoří totiž pouze o podkladech za předchozí čtvrtletí. Stěžovatel neměl povinnost dokládat soudem požadované skutečnosti do takového detailu. Městský soud neobjasnil, proč po stěžovateli požadoval detailnější dokládání různých výdajů. Netvrdil, že prodělal onemocnění covid-19, jak tvrdí městský soud. Stěžovatel je pouze osobou s rizikovým faktorem k nákaze tímto onemocněním. Ohledně otázky rozsahu osvobození soud kalkuluje s hodnotami, které nemají oporu ve skutkovém stavu, v hodnocení důkazů a ani v dosavadní praxi soudů. Tyto hodnoty nepocházely z vymezeného období. Týkaly se pouze 14 dnů po doručení výzvy ze dne 30. 6. 2021. Neobstojí proto tvrzení, že by stěžovateli mělo zbývat okolo 2 500 Kč k volnému použití. Nemusel by totiž potom žádat o příspěvek na bydlení, respektive by jej nezískal. Stěžovateli však byl příspěvek na bydlení i příspěvek ZTP přiznán.

[9] Soud je vázán tím, že v jiných případech byl stěžovatel soudem osvobozen od soudních poplatků. Městský soud se proto měl předchozími osvobozeními zabývat. Nezabýval se ani otázkou, zda se majetkové poměry stěžovatele vůči poslednímu osvobození natolik zlepšily, že by mohl být osvobozen v rozsahu jiném než usnesením městského soudu ze dne 6. 8. 2019, čj. 5 A 47/2019 - 26. Městský soud se dále nevypořádal s důvody, pro které bylo stěžovateli tímto usnesením osvobození od soudních poplatků přiznáno. Zdravotní situace stěžovatele je složitá. Městský soud si ji proto nedokáže představit. Jedna věc je zápis od lékařské posudkové služby Okresní správy sociálního zabezpečení. Druhá věc je však skutečné poznání, tedy co musí lékaři u stěžovatele zvažovat. To, co postačovalo na obživu v roce 2019, nepostačuje již v roce 2021, což dokládá valorizace tabulek v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“). Napadené usnesení je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost a z důvodu opomenutých důkazů. Současně je překvapivé. Stěžovateli přísluší osvobození v plném rozsahu s ohledem na jeho zdraví, ekonomickou situaci a na to, že jeho příjmy umožňují pokrýt jen základní výdaje na bydlení a živobytí. Jiný senát městského soudu uvedl, že u stěžovatele existují relevantní důvody na jeho vůli nezávislé, které vedou k poklesu jeho pracovní schopnosti a k nemožnosti opatřovat si prostředky na obživu a v konečném důsledku i k nemožnosti zaplacení soudních poplatků.

[10] Co se týče neustanovení zástupce, stěžovatel namítá, že městský soud opomněl vzít v potaz jeho zdravotní situaci, na kterou v žádosti odkazoval. Projevy nemocí mají povahu vyšší moci. Stěžovatel sám netuší, kdy a v jakém rozsahu se projeví a v jakém stavu bude. Jiný senát téhož soudu vzal v potaz jeho zdravotní stav a z něj plynoucí komplikace a požadavku na ustanovení zástupce vyhověl. Nehledě na kvalitu podání stěžovatele, mu měl městský soud ustanovit zástupce z řad advokátů ze zdravotních důvodů tak, aby jej včasné a kvalitně zastoupil v případě, kdy je stěžovateli hůře. To však městský soud nevzal v úvahu.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost a dospěl k závěru, že není důvodná.

[12] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval nepřezkoumatelností napadeného usnesení (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Stěžovatel namítá, že je nepřezkoumatelné z důvodu opomenutých důkazů, a že je nesrozumitelné. Vlastní přezkum rozhodnutí je možný pouze za předpokladu, že napadené rozhodnutí splňuje kritéria přezkoumatelnosti. Tedy, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč krajský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí.

[13] Rozhodnutí krajského soudu je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, neprovede-li krajský soud důkazy navrhované účastníkem řízení, aniž by vyložil, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl (rozsudek NSS ze dne 8. 12. 2020, čj. 2 As 243/2020 - 26). Za nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost lze pak považovat zejména ta rozhodnutí, která postrádají základní zákonné náležitosti, z nichž nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo rozhodnuto, která zkoumají správní úkon z jiných než žalobních důvodů, jejichž výrok je v rozporu s odůvodněním, která neobsahují vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné. (rozsudek NSS ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Azs 47/2003 - 130, č. 244/2004 Sb. NSS).

[14] Nejvyšší správní soud podotýká, že z obsahu kasační stížnosti není zřejmé, jaké konkrétní důkazy měl městský soud opomenout, přestože stěžovatel k žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce doložil celou řadu písemností prokazujících jeho zdravotní stav a jeho majetkové a osobní poměry. Městský soud se zabýval stěžovatelem předloženými soudními rozhodnutími, kterými byl osvobozen od soudních poplatků v jiných věcech. Dospěl však k závěru, že jimi není vázán a že se žádné z nich podrobně nezabývalo zdravotním stavem stěžovatele a jeho schopností obstarat si prostředky k zaplacení soudního poplatku prací. Současně městský soud zhodnotil vyplněný formulář a listiny, které stěžovatel doložil v návaznosti na výzvu k doplnění žádosti ve vztahu k jeho majetkovým poměrům. Na jejich základě totiž zjistil, jaký má stěžovatel měsíční příjmy a výdaje. Pokud jde o jeho zdravotní stav, městský soud vyšel z doloženého posudku o invaliditě ze dne 13. 12. 2018, z posudku o zdravotním stavu ze dne 18. 6. 2020 a ze sdělení všeobecné praktické lékařky ze dne 9. 7. 2021. Stěžovatelem předložené jednotlivé lékařské zprávy pak podle městského soudu neposkytují celkový obraz o jeho zdravotním stavu ani o praktických dopadech některých zdravotních potíží do jeho života. Nejvyšší správní soud proto neseznal, že by se městský soud opomněl zabývat některými důkazy předloženými stěžovatelem.

[15] Napadené usnesení není ani nesrozumitelné, jak stěžovatel namítá. Je z něj zřejmé, jakými úvahami se městský soud při posuzování žádosti stěžovatele řídil, odůvodnění usnesení je srozumitelné a opřené o dostatek relevantních důvodů. Je z něj patrné, proč městský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku napadeného usnesení. Nejvyšší správní soud proto usnesení městského soudu nepřezkoumatelným neshledal a přistoupil k věcnému hodnocení uplatněných námitek.

[16] Stěžovatel předně namítá, že městský soud zjišťoval skutkový stav věci nad rámec formuláře *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Nejvyšší správní soud shledal tuto námitkou nedůvodnou.

[17] Nejvyšší správní soud ze spisu městského soudu zjistil, že stěžovatel podáním ze dne 18. 6. 2021 požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů. Přílohu tohoto podání tvořil již vyplněný formulář *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Výzvou ze dne 30. 6. 2021, čj. 10 A 60/2021 - 33, městský soud posléze stěžovatele vyzval, aby sdělil, jaké jsou přibližně jeho pravidelné měsíční výdaje nad rámec úhrad nájemného, služeb souvisejících s bydlením

pokračování

a internetu, aby doložil výpisy z bankovních účtů za poslední 3 kalendářní měsíce, a aby sdělil, zda je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a jaké další kroky podniká pro nalezení práce. Na tuto výzvu reagoval stěžovatel podáním ze dne 14. 7. 2021, ve kterém doložil průběžné náklady za posledních 14 dnů a uvedl, že nemá bankovní účet, že není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a že si nemůže opatřovat prostředky na obživu prací s ohledem na jeho zdravotní problémy.

[18] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. platí, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Příznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.*

[19] Z citovaného ustanovení vyplývá, že pro přiznání částečného osvobození od soudních poplatků musí být splněny následující podmínky: účastník řízení požádal o osvobození, jeho návrh není zjevně neúspěšný a doložil nedostatek příjmů. Pro přiznání osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu musí navíc existovat zvlášť závažné důvody (srov. usnesení NSS ze dne 22. 5. 2014, čj. 7 As 68/2014 - 50).

[20] Účastník, který žádá o osvobození od soudních poplatků, nese povinnost tvrzení a povinnost důkazní ve vztahu ke skutečnostem zakládajícím osvobození od soudních poplatků. Při podání návrhu na individuální osvobození od soudních poplatků musí proto žalobce v žádosti jednak uvést, v čem spatřuje nedostatek prostředků, z nichž by měl zaplatit soudní poplatek, jednak toto tvrzení doložit. Soud nemá a nemůže iniciativně vyhledávat za žalobce důvody pro úplné či částečné osvobození (rozsudek NSS ze dne 30. 3. 2004, čj. 1 Afs 5/2003 - 54, č. 311/2004 Sb. NSS, a ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS). Neúplnost či nevěrohodnost tvrzení účastníka ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje vyhovění žádosti (rozsudek NSS ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009 - 88, č. 1962/2010 Sb. NSS).

[21] Řízení o osvobození od soudních poplatků je předpokladem pro další postup soudu v řízení o žalobě, a musí být proto rychlé. Nemůže stát na náročném a obsáhlém dokazování. Výše citovaný § 36 odst. 3 s. ř. s. neupravuje postup, jak má soud zjistit a ověřit, že účastník nemá dostatečné prostředky. Správní soudy proto při zjišťování, zda jsou splněny podmínky pro osvobození účastníka od soudních poplatků, užívají zpravidla formulář označený jako „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“. Tento formulář soud zasílá účastníku, jenž o osvobození od soudních poplatků žádá, spolu s výzvou, aby jej ve stanovené lhůtě vyplnil a vrátil soudu. Formulář však nepředstavuje jediný možný prostředek sloužící ke zjištění, zda účastník má či nemá dostatečné prostředky. Majetkové poměry účastníka mohou být zjištěny i z jeho podání, jímž o osvobození od soudních poplatků žádá, případně z podání, kterým reaguje na výzvu k prokázání majetkových poměrů (rozsudek NSS ze dne 17. 9. 2008, čj. 4 Ads 90/2008 - 130).

[22] Formulář neurčuje závazný a nepřekročitelný okruh informací, které je soud oprávněn od účastníka žádajícího o osvobození od soudních poplatků zjišťovat. Naopak se jedná o pomůcku ve prospěch žadatele, kterému dává přehledný návod, jaké všechny informace by měl ve své žádosti uvést, konkretizovat a popřípadě prokazovat. Je to totiž žadatel, koho tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní stran důvodů pro osvobození od soudních poplatků (viz bod [20] tohoto rozsudku). Obecně lze sice souhlasit s tím, že soud zpravidla z vyplněného formuláře vychází, neboť je natolik komplexní, že umožňuje soudu vytvořit si názor o naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Není však vyloučeno, že soud vyzve účastníka k doplnění údajů tam, kde jsou vyplněné informace pro jeho rozhodnutí neúplné, případně

nevěrohodné (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 8. 2010, čj. 1 As 23/2009 - 95, č. 2163/2011 Sb. NSS, bod 20). Nelze proto souhlasit se stěžovatelem, že městský soud po něm nemohl požadovat informace a doklady nad rámec formuláře. Stěžovatel z vlastní iniciativy doložil vyplněný formulář jako přílohu k žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Pakliže městský soud dospěl k závěru, že informace poskytnuté stěžovatelem v žádosti a ve formuláři jsou nedostatečné, nic mu nebránilo v tom, aby stěžovatele vyzval k doplnění dalších informací nezbytných pro posouzení jeho žádosti.

[23] Stěžovateli nelze ani přisvědčit v tom, že by po něm městský soud požadoval sdělení jeho měsíčních výdajů natolik podrobně, že by je stěžovatel neměl povinnost soudu v tomto rozsahu sdělit a doložit. Z výzvy ze dne 30. 6. 2021 totiž vyplývá, že městský soud požadoval pouze přibližné sdělení, jaké jsou jeho pravidelné měsíční výdaje na stravu, ošacení, léky atd. a jaké výše dosahují. Tento požadavek není nijak excesivní. Stěžovatele proto tížilo břemeno tvrzení a břemeno důkazní stran těchto požadovaných skutečností. Z příloh k podání stěžovatele ze dne 14. 7. 2021 je navíc zřejmé, že stěžovatel byl schopen svoji povinnost splnit. Doložil totiž průběžné náklady za nákupy za posledních 14 dní po doručení výzvy. Liché je rovněž tvrzení, že městský soud nijak neobjasnil, proč po stěžovateli požadoval detailnější dokládání různých výdajů. Jak totiž vyplývá ze zmíněné výzvy, městský soud uvedl, že tyto informace potřebuje z důvodu, aby si mohl učinit představu o tom, jak stěžovatel běžně nakládá s částkou 5 574 Kč, která mu zbývá po zaplacení nájmu a služeb souvisejících s bydlením.

[24] Pokud stěžovatel namítá, že městský soud kalkuloval s hodnotami, které se týkaly pouze 14 dnů po doručení výzvy ze dne 30. 6. 2021, je třeba zdůraznit, že stěžovatel byl vyzván k tomu, aby soudu přibližně sdělil pravidelné měsíční výdaje, nikoliv jeho výdaje za 14 dní po obdržení výzvy. Sdělil-li proto stěžovatel, že jeho výdaje za období 14 dnů činily částku 1098 Kč, je úvaha městského soudu, dle které měsíční výdaje činí necelé 2 500 Kč, zcela logická a přezkoumatelná, neboť vyšel z informací, které mu stěžovatel poskytl. Pakliže tato částka neodpovídá pravidelným měsíčním výdajům stěžovatele, nelze tuto skutečnost klást k tíži městského soudu. Bylo totiž na stěžovateli, aby v souladu s výzvou sdělil jeho pravidelné měsíční výdaje. V této souvislosti je mylná i úvaha stěžovatele, dle které kdyby mu zbývalo 2 500 Kč měsíčně, tak by nemusel žádat o příspěvek na bydlení. Jak totiž vyplývá z § 24 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, předpokladem pro získání příspěvku na bydlení není množství volných peněžních prostředků, které fyzické osobě zbývají měsíčně po zaplacení nutných výdajů, nýbrž to, *zda náklady na bydlení přesahují částku součinnu rozhodného příjmu vlastníka, nebo nájemce bytu a společně posuzovaných osob a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, a současně součinn rozhodného příjmu a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.* To, že příjem stěžovatele a jeho náklady na bydlení odůvodňují přiznání příspěvku na bydlení, tak nevylučuje, že může mít měsíčně k dispozici určité volné peněžní prostředky. Rovněž valorizace důchodů a dalších dávek ze systému sociálního zabezpečení neznamená, že by stěžovateli v důsledku růstu cenové hladiny klesly prostředky na obživu. Naopak v důsledku valorizace došlo ke zvýšení těchto dávek tak, aby jejich příjemci mohli nakupovat statky v obdobném rozsahu jako před tím, než došlo k růstu cenové hladiny.

[25] Stěžovatel dále namítá, že netvrdil, že prodělal onemocnění covid-19, jak tvrdí městský soud. Nejvyšší správní soud přisvědčuje stěžovateli, že v podání ze dne 14. 7. 2021 netvrdil, že by prodělal toto onemocnění. Pouze uvedl, že musí být opatrný, aby se onemocněním covid-19 nenakazil, protože je rizikovou osobou. Nicméně ve vztahu k zánětu dýchacích cest, který jej postihl v roce 2021, uvedl, že „*v takto rozsahem zdravotně identifikovaného stavu u žalobce se prokazatelně jedná o stav konsekvenci pandemii covid...*“ Byť se nejedná přímo o tvrzení, že prodělal toto onemocnění, je možné ho chápat také tak, že zánět dýchacích cest byl následkem prodělaného onemocnění covid-19. Poukázal-li proto městský soud na zprávu praktické lékařky

pokračování

ze dne 9. 7. 2021, ze které vyplývá, že u stěžovatele nebylo zmíněné onemocnění prokázáno, pak nepostupoval v rozporu se skutkovým stavem věci. Navíc se nejednalo o úvahu pro věc nijak podstatnou.

[26] Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou ani námitku, dle které byl městský soud vázán tím, že v jiných případech byl stěžovatel soudem osvobozen od soudních poplatků a byl mu ustanoven zástupce z řad advokátů.

[27] Specifikem řízení o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce je, že soud v každém jednotlivém případě zkoumá, zda jsou aktuálně dány důvody pro osvobození účastníka od soudních poplatků a pro ustanovení zástupce z řad advokátů. To se projevuje i tím, že rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. a rozhodnutí o neustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s. nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté dokonce ani v rámci jednoho řízení. Doloží-li proto žadatel v nové žádosti o ustanovení zástupce, že od doby rozhodování o jeho předchozí žádosti došlo k podstatné změně skutečností, jež byly relevantní pro posouzení jeho předchozí žádosti, soud o opakované žádosti rozhodne (rozsudek NSS ze dne 12. 5. 2008, čj. 3 Ads 43/2007 - 150). Ve vztahu k osvobození od soudních poplatků pak soud může kdykoliv za řízení osvobození odejmout, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly (§ 36 odst. 3 s. ř. s.).

[28] V rozhodování o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce se vždy projevují aktuální individuální okolnosti žadatele a povaha konkrétní projednávané věci. Není proto vyloučeno, že jeden předseda senátu na základě stejných skutečností přizná částečné osvobození od soudních poplatků v poloviční výši a jiný třeba ze tří čtvrtin nebo osvobození úplné. Jak totiž uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 15. 5. 2013, čj. 6 As 75/2013 - 18, „[j]e třeba připustit, že v otázkách částečného osvobození od soudních poplatků bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení tobo kterého předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákoných mezích a bude odpovídat skutkových okolnostem (zde sociální situaci žadatelky), nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem.“ To však neznamená, že by bylo možné v těchto případech rozhodovat zcela svévolně. Pakliže soud rozhodne v obdobné věci téhož žalobce o jeho žádosti odlišně, než jak o ní rozhodoval v minulosti, je třeba klást na takové rozhodnutí zvýšené nároky na jeho odůvodnění. Soud je povinen snést dostatečné a přesvědčivé argumenty pro správnost jeho názoru, že v dané věci jsou nebo nejsou dány důvody pro osvobození od soudních poplatků, případně pro ustanovení zástupce. Pouze tímto způsobem bude totiž ochráněna důvěra adresáta rozhodnutí v právo a vyloučena svévole rozhodovací praxe. Současně pouze takto bude soudu umožněno, aby v každém jednotlivém případě posoudil, zda jsou dány důvody pro osvobození nebo pro ustanovení zástupce (srov. bod 20 rozsudku sp. zn. 1 As 39/2009).

[29] Vztáhne-li Nejvyšší správní soud výše uvedená obecná východiska na nyní projednávanou věc, stěžovatel doložil soudní rozhodnutí, ze kterých vyplývá, že jej Obvodní soud pro Prahu 2 ve věci vedené pod sp. zn. 11 C 61/2013 osvobodil od soudních poplatků a ustanovil mu zástupce, a že shodně postupoval městský soud ve věci sp. zn. 5 A 47/2019 a Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 3 Ads 97/2013 a 3 Ads 98/2013. Městský soud tato rozhodnutí reflektoval v bodě 3 napadeného usnesení. Dospěl však k závěru, že se žádné z nich podrobně nezabývalo zdravotním stavem stěžovatele a s tím související schopností obstarat si prostředky k zaplacení soudního poplatku prací, ani jeho majetkovými poměry. Posléze městský soud předestřel ucelenou argumentaci, proč stěžovateli přiznal v nyní projednávané věci pouze částečné osvobození ve výši jedné poloviny s ohledem na jeho zdravotní stav, majetkové poměry a na omezenou schopnost obstarat si prostředky k obživě prací, a proč zamítl jeho žádost

o ustanovení zástupce (blíže viz rekapitulaci v bodě [4] až [6] tohoto rozsudku). Byť se napadené usnesení může stěžovateli s ohledem na jeho předchozí osvobození a ustanovení zástupce v jiných věcech jevit jako překvapivé, nepostupoval městský soud ve vztahu ke stěžovateli jakkoliv svévolně, nýbrž v mezích soudcovského uvážení (viz níže), které podpořil konkrétními argumenty a důvody z nichž je patrné, proč rozhodl oproti předchozím rozhodnutím odlišně.

[30] K samotnému osvobození ve výši jedné poloviny stěžovatel namítá, že mu přísluší osvobození v plném rozsahu s ohledem na jeho zdraví, ekonomickou situaci a na to, že jeho příjmy umožňují pokrýt jen základní výdaje na bydlení a živobytí.

[31] Jak již uvedl Nejvyšší správní soud v bodě [28] tohoto rozsudku, při rozhodování o osvobození od soudních poplatků se projevuje určitá míra soudcovského uvážení. Při přezkumu rozhodnutí krajského soudu o neosvobození nebo o částečném osvobození od soudních poplatků, se proto Nejvyšší správní soud může zabývat toliko tím, zda krajský soud (resp. předseda senátu) v dané věci nepřekročil meze tohoto uvážení, či zda nerozhodl s ohledem na skutkový stav věci excesivně. Udrží-li se soudcovské uvážení v zákonných mezích a odpovídá-li skutkovým okolnostem, nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem.

[32] Z napadeného usnesení vyplývá, že městský soud zvážil závažnou zdravotní situaci stěžovatele a jeho majetkové poměry. Dospěl nicméně k závěru, že přestože zdravotní omezení ztěžuje stěžovateli jeho pracovní uplatnění, není zcela vyloučeno, aby si našel práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu k opatření dalších příjmů. Tento závěr městského soudu stěžovatel nijak nespornuje. Městský soud dále s ohledem na doložené příjmy a výdaje posoudil, že stěžovateli zůstává měsíčně volně k dispozici okolo 3 000 Kč. Podle sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, činí soudní poplatek za žalobu proti rozhodnutí správního orgánu 3 000 Kč [položka 18 bod 2 písm. a)]. Uvedl-li proto městský soud, že s ohledem na výše uvedené skutečnosti je v možnostech stěžovatele zaplatit jednorázově soudní poplatek v poloviční výši, meze soudcovského uvážení nepřekročil. Stěžovatel totiž netvrdil a neprokázal, že by mu měsíčně měla zbývat částka nižší než 3 000 Kč. Současně nezpochybnil, že by si určité prostředky mohl obstarat prací. Osvobodil-li proto městský soud stěžovatele v rozsahu 50 %, postupoval v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s., neboť stěžovatel toliko prokázal, že nemá prostředky k zaplacení celého soudního poplatku. Z napadeného usnesení zároveň vyplývá, proč nejsou v případě stěžovatele dány zvláště závažné důvody, které by odůvodňovaly výjimečné osvobození v plném rozsahu. Uvážení městského soudu odpovídá skutkovému stavu věci a nevykazuje znaky excessu.

[33] Nejvyšší správní soud se proto dále zabýval námitkami týkajícími se zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[34] Podle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s. platí, že *navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*

[35] Stěžovatel namítá, že městský soud opomněl vzít v úvahu zdravotní situaci stěžovatele. Tato námitka není důvodná. Jak totiž vyplývá z bodu 21 napadeného usnesení, městský soud vzal zdravotní stav stěžovatele v potaz při posuzování žádosti o ustanovení zástupce. Dospěl však k závěru, že zdravotní stav ho omezuje pouze co do možnosti osobní účasti na případném jednání ve věci. Nemožnost zúčastnit se jednání však podle městského soudu nemůže odůvodnit ustanovení zástupce (blíže viz rekapitulaci v bodě [6] tohoto rozsudku).

pokračování

[36] Nejvyšší správní soud nesouhlasí ani s tím, že by měl městský soud stěžovateli ustanovit zástupce ze zdravotních důvodů. Jak totiž zdůraznil městský soud v bodě 22 napadeného usnesení, není v tuto chvíli jasné, zda jednání vůbec bude nařízeno. Stěžovatel komunikuje s městským soudem prostřednictvím datových zpráv, přičemž jeho podání jsou na vysoké úrovni a je zřejmé, že se stěžovatel v dané problematice orientuje. Nadto otázka, zda stěžovatel zneužívá institutu bezplatné právní pomoci, není nijak skutkově a právně složitá. Pokud by městský soud nařídil ve věci jednání, mohl by stěžovatele v případě jeho zdravotní indispozice zastupovat obecný zmocněnec, jak podotkl městský soud. Stěžovatel v žalobě přednesl podrobnou argumentaci proti rozhodnutí žalované. Nelze proto předpokládat, že by pro účely soudního jednání potřeboval být zastoupen právním profesionálem. Co je však důležité, pakliže by městský soud jednání skutečně nařídil a stěžovatel by se ho nemohl ze zdravotních důvodů zúčastnit, mohl by požádat znovu o ustanovení zástupce, pakliže by prokázal, že je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv (srov. rozsudek sp. zn. 3 Ads 43/2007 ve vztahu k opakované žádosti o ustanovení zástupce).

IV. Závěr a náklady řízení

[37] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Ze shora uvedených důvodů proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl.

[38] Nejvyšší správní soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 9. prosince 2021

Petr Mikeš
předseda senátu